

jurnal inter IAL

世

POSTA MUNDI

20, oktobr-novembr 2012

http://es.groups.yahoo.com/group/posta_Mundi/

CONTENAJ

題	人	語	頁
posta_Mundi, fraze #20			3
Anteparol	Rosto	Sibelingua	4
*Ila Profeto. Pri la Docado.	Khalil Jibran, Partaka	Ido	5
AMELIA in leteri hebree	Osmund Aukland	AMELIA	6
Comparacione de alfabetes hebrei e greki	Rosto	Sibelingua	8
Mea nomo en l'Araba	Partaka	Ido	9
Fremda aero	Marcy	Mondlango	10
Li morte	Thomas Schmidt, Anna	Occidental/Interlingue	11
Le tri filifera	Partaka	Populido	12
Jedayvestisme	Rosto	Sibelingua	14
Luligana	Mihail Isakovski, Dmitri Ivanov	Lingwa de Planeta	15
Segun la Biblio, la mondo kreesis per evoluciono	Aleshandre Shavier Kasanova Domingo	Ido	16
Klara desaparay	Partaka, Rosto	Populido, Sibelingua	21

posta_Mundi, fraze #20

Esperanto:

Sinjoro, mi sendas al vi gramatikon kaj vortaron de nova lingvo nomata Universal Glot. Poste mi skribos al vi chiam en chi tiu lingvo. Mi petas vin respondi al mi en tiu sama lingvo.

Ido:

Mea sioro, me sendas a vu gramatiko e dictionario di nova linguo nomizita Universalglot. Future, me skribos a vu sempre en ca linguo. Me pregas vu responder a me en ca linguo ipsa.

Occidental/Interlingue:

Mi senior, yo invia a Vu un grammatica e un dictionarium del nov lingue nominat Universalglot. In futur yo va scriir a Vu sempre in ti lingue. Yo peti Vos responder a me in ti lingue self.

Novial:

Men siniore, me senda a vu un gramatike e un vordelibre de un novi lingue nomisat Universalglot. Futurim, me ve skripte a vu sempre in dis lingue. Me prega vu responde a me in dis lingue self.

Idiom Neutral:

Mie senior, mi mit a vo gramatik e diksionar de lingu nov nomed Universal Glot. In futur mi skribero a vo sempre in ist lingu. Mi preg vo responder a mi in ist aut lingu.

Volapük:

O söl obik, sedob ole gramati e vödabuki püka nulik panemöl Universalglot. Fütüro openob ole ai in pük at. Begob oli gepenön obe in pük ot.

Universalglot:

Men senior, I sende evos un gramatik e un varb-bibel de un nuov glot nomed universal glot. In futur, I scriptrai evos semper in dit glot. I pregate evos responden ad me in dit self glot.

Slovianski:

Moj gospodin, posilam vam gramatiku i slovník novogo jazika imenovanogo Universalglot. V buducnost'í budu pisat' vam vsekogda na tuttom jazike. Prosim vas otpovedovat' mne na tuttom samom jazike.

Rap Lin Rie:

Ji nobr, j ze a v bulin & bumot d nov lin namd Universalglot. I paso j r r i a v a z i c lin. J a x v axo a j i c i p lin.

ARIEL:

Senior, yo invia a te le gramatic e le dicsionario del nove lingue nominite Universalglot. In le future yo va sempre scriber a te in iste lingue. Yo prece ce tu va responder a me in iste mesme lingue.

Sambahsa:

Poti, vos yeiso un grammatic ed un dictionar ios nov bahsa namt Universalglot. Futur-ye, vos siem scribe semper in tod bahsa. Vos prehgo de antwehrde mi in tod sam bahsa.

LdP:

Sinior, me sendi a yu den gramatika e lexikon de nove lingwa kel nami Universalglot. In futur me skribi a yu sempre pa sey lingwa. Me pregi ke yu jawabi a me pa sey same lingwa.

Populido:

Men sior: me send a vu gramatik e diktionar de nov ling nomat Universalglot. Futurei, me skrib a vu sempr en sa ling. Me preg vu respond a me per ipsei sa ling.

http://postamundi.wikkii.com/wiki/P_M_Frazo_20

Anteparol

*Rosto
Sibelingua*

Saluto, car lectantes!

Yen, comensa li famoza decembre de 2012. In ista monate noi have li fine del era kel continuav 5125 yares, segun Maya. Ergo, li curenta numer 20 del jurnal POSTA MUNDI es li lasta in ista era, e li numer 21 ja esera in li sequenta era!

Multa homes expecta li finis mundi ye 21.12.12. Ko noi pova dir pri isto? Nu, es posibla, ke li calculaciones de Maya have su racion. Forsan antiqua homes savev plu multa cozes, kam noi pova imaginar, ili savev, ke nuna tempe es speciala tempe. Reale, noi vide cirka nos, ke li moderna vita chanja se rapide, es credebla, ke nova era in li historia de Tera comensa. Nova tecnologias, nova consciencie apara in nosi tempe, in ista secul. Ma eske isto veni in un certa sola die? Las noi regarda un analogia. Ye 1 de decembre, in norda hemisfere, segun nosi standarta grigorian calendar, vintre comensa. Li calendar reflecta vera chanjes de sezones. Yen ke, kande 1 de decembre veni, noi pensa: hodie es li prima die de vintre segun calendar. Tala consideracione have su racion. Ya, vintre veni, forsan kelke plu frue o plu tarde. Ma de altra later, 1 de decembre costumale no es un special die in natura. Isto es nur condicional calendar homi.

In irga caze, supozante, li autores de POSTA MUNDI crede, ke li vita continua se. In li numer 20 ista optimistik homes es: **Osmund Aukland, Marcyo, Thomas Schmidt, Dmitri Ivanov, Aleshandre Shavier Kasanova Domingo, Partaka, Rosto.**

E... noi expecta li POSTA MUNDI numer 21 e sequenta in futur!

Tarot, li carta #20 de Seniorsa Arkan

*Ila Profeto. Pri la Docado.

da Khalil Jibran
tradukuro a Ido da **Partaka**

Lore, esis maestro ta qua dicitis: 'Parlez' a ni pri la Docado.

E lu respondis:

Existas nula homo, qua povas revelar a vi ulo, quo ne jacas profunde dorminta che l'auroro di via konocado.

William-Adolphe Bouguereau, 1884, "Desfacila leciono"

La maestro, qua, cirkondata da sua dicipuli, marchas ye l'ombro dil templo, ne donas a vi ek lua sajeso, ma, plu bone, ek lua fido ed estimo.

Se lu esas advere saja, lu ne interdiktos a vi acesar a lua savo, ma, prefere, lu vin duktos adan la solio di via propra inteligenteso.

L'astronomo povas 'parlar' a vi pri lua savo relatanta la spaco, ma nule povos ofrar a vi tal savo.

La muzikisto vin povos instruktar pri la ritmo existanta en la spaco, ma lu povos donar a vi' nek l'orelo, qua kaptas olta, nek la voco, qua pleas olta.

E ta qua dominacas la cienco dil nombri, povos 'parlar' a vi pri la regioni dil pezo e la mezuro, ma nule povos duktar vi aden olci.

Nam la vidado di singla homo' prestas olua ali a nul plusa homo.

E, quale singlu ek vi meditas ye l' nura konoco di Deo, tale anke on devas restar sola, pri sua konoco koncernanta Deo e la misterii dil tero.

AMELIA in leteri hebree

Osmund Aukland
אמהליא AMELIA

Car amici!

Mi ide a scriber le in leteri hebree es inspirate del fact ce le lingve "yidish", ce es un dialect del lingve german usate del yehudim (judi), es scribite tradizionalmente con le alef-beit hebree. Le Tanakh, com omni scripturi sancte hebree, son scribite in iste leteri. Ma le lingve hebree era reservate pro isti solmente, usce su revivazion rezente. Durante proxime a du milenii le use seculari del alef-beit era, io crede, conservate in alteri lingvi, com le yidish. Omne su 22 leteri era usate, et ance le adite leteri final (׀ ׁ ׂ ׃). In mi use del leteri pro scriber io ha selectite intra le leteri hebree e redefinite lor pronunsiacion un poce pro fazilitar lor use in AMELIA.

In iste seleczion e redefinicion io ha usate le alef-beit anzian, le proto-hebree o foenician, ce es al radizi de nostre alfa-bet latin etz. Le ide ce le 22 leteri hebree son consonanti io regarda com invalid. Le alef-beit foenician ha un form o structur ce es conservate in nostre alfa-bet latin com vocali, com A (alef), E (he), I (iod), O (ayin). Le structur del iod non es conservate, ma su pronunsiacion es. Le V era usate com V e com U in latin, e le mesme practic es in le hebree hodie. Nostre extra vocali in norwegian, Æ, Ø, Å, son varianti del soni AE, OE et un O aperte.

Naturalmente mi definizioni e cambiamenti son mi proprie fantasi e desizioni com ance es le design et structur de mi lingve AMELIA. Es per me presentate solmente com un proposicion o sugestion. Un design similar sera eser aperte pro extender omne nostre lingvi com esperanto, ido, interlingua etz a eser scribite in le alfabeti diferente, los in le grande familie mundial del alfabeti.

Con saluti cordial
Osmund

Le leteri hebree son designate a
representar le leteri roman
ce on vide in le tabule.

לה להתהרי חהברהה סונ דהסיגנאתה א
רהפרהסהנתאר לה להתהרי רעמאנ
כה ענ וידה ינ לה תאבעלה

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	ף
A	B	G	D	E	V	Z	H	Th	I Y	K C Q	L	M	N	S	O U	P		K C Q	R	SH	T	F

Michelangelo Buonarroti, 1512. Separazione del lume e le tenebre.

בראשית B' RESHIT

ינ לה כעמהנציה
 אלהים כרהאוא לה ציהל ה לה תהרה,
 ה לה תהרה הרא ינרמה ה ואכעה
 כענ תהנהברה סעפהר לה אביסה,
 ה לה ספירית דה אלהים פלאנאוא
 סעפהר לה דאציה דהל אכזה,
 הת אלהים דיצהוא: "סיא לעמה",
 ה לומה הרא.

In le comenzie
 Elohim creava le ziel e le tere,
 e le tere era informe e vacue
 con tenebre super le abyse,
 e le spirit de Elohim planava
 super le fazie del acve,
 et Elohim dizeva: "Sia lume",
 e lume era.

אלהים וידהוא כה לה לעמה הרא בענ,
 הת אלהים סהפאראוא
 לה לעמה דהל תהנהברה.
 אלהים אפהלאוא לה לעמה דיה
 הת ילה אפהלאוא לה תהנהברה נעכתה.
 אסי יל חאוא והספהרה
 הת יל חאוא מאתינה,
 ענ דיה.

Elohim videva ce le lume era bon,
 et Elohim separava
 le lume del tenebre.
 Elohim apelava le lume die
 et ile apelava le tenebre nocte.
 Asi il hava vespere
 et il hava matine,
 un die.

Comparacione de alfabetes hebrei e greki

*Rosto
Sibelingua*

Ista informacione es trovebla in Wikipedia, ma mixata inter altra informacione. Li table hike, kom auxilie por interesates pri li alfabete hebrei, es por plu clare demonstrar li alfabete hebrei in ligo kun li alfabete greki (ko precipe bone es videbla in nomes del literes), e lesi ancestre – li fenician alfabete. Li alfabete greki es plu bone e vaste conosata kam li hebrei, ergo supozante it pova auxiliar demonstrar, ko es li alfabete hebrei. Literes del fenician alfabete decomense esev ideogrames, signifiko de kels anke es prizentata.

hebrei		greki			fenician	
א	alef	A	α	alfa	𐤀	bove
ב	bet	B	β	beta	𐤁	dome
ג	gimel	Γ	γ	gamma	𐤂	kamele
ד	dalet	Δ	δ	delta	𐤃	porde
ה	he	E	ε	epsilon	𐤄	fenestre
ו	wav	Υ	υ	ipilon	𐤅	fish-hoke
ז	zain	Z	ζ	zeta	𐤆	arme
ח	het	H	η	eta	𐤇	mure
ט	tet	Θ	θ	teta	𐤈	sune
י	yod	I	ι	yota	𐤉	manu
כ	khaf	K	κ	kappa	𐤊	palme
ל	lamed	Λ	λ	lambda	𐤋	bastone
מ	mem	M	μ	mu	𐤌	aqua
נ	nun	N	ν	nu	𐤍	serpente
ס	sameh	Ξ	ξ	ksi	𐤎	apogo
ע	ayn	Ο Ω	ο ω	omikron omega	𐤏	okule
פ	pe	Π	π	pi	𐤐	boke
צ	tsadi	Ϟ ϟ	ϙ Ϛ	sampi*	𐤑	papirus
ק	kof	Ϙ ϙ	ϙ Ϛ	koppa*	𐤒	simie
ר	resh	P	ρ	ro	𐤓	cape
ש	shin	Σ	σ	sigma	𐤔	dente
ת	tav	T	τ	tau	𐤕	cruce

* - literes Sampi e Koppa no es uzata in moderna standarta greki.

Mea nomo en l'Araba

Autoro: Partaka (18-2-2005)

Linguo: Ido

Kelka yari ante nun, dum vizitar Egiptia (se me bone memoras), me ne ja esis koncianta, ke l'Arabi ne savas pronuncar nia litero P (ol ne aparas che lia alfabeto)...

Lore, dum ke me esis 'bablanta' kun tre simpatioz Arabo, eventis la yena dialogo:

–Quale tu nomesas? –il questionis.

–Me nomesas Partaka.

–Ah, Bartaqa... –il dicis ridetanta.

–Ne Bartaqa, ma Partaka –me korektigis.

–Ah, ya!, Bartaka, Bartaka...

–PAR TA KA..., kun P di Paris... –me insistis.

–Ya, ya..., Baris... –il duris.

Lore, me kredis trovir la maxim lumifant ideo por ke il, Arabo, fine komprenoz, ed espelez juste mea nomo:

–PAR TA KA..., kun P di PA-LES-TI-NA...

–Ah, ya...!, Balestina... –il dicis, durante ridetar.

بارتاکا

Ĉi tie povus esti via reklamo!

Fremda aero

*Marcyó
Mondlango*

Fremda aero
Kwaz yi venin ay tiam
Irin refoye.

Voco diswarma
Cirkum mia bedo, mi
Ankore awdan

Yi, eta koro,
peta ekhos. Por kio
mi ne konan, ve.

Mi apologan.
Versimile yi volin
Iom da mia

Warmeta teo.
Ne okazan ofte, ver',
Ke mi gestizan...

Carlo Cressini, 1897, "Et prope et procul"

Li morte

Car amicos!

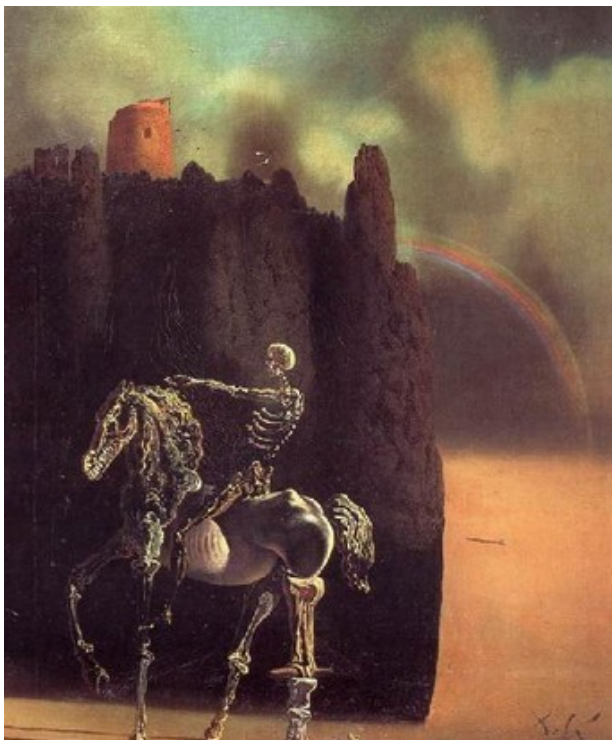
Yo ha traductet e extendet un curt obscur legende in li lingue Interlingue-Occidental. Li autoressa del original textu es Anna e el have 14 annus. Per ti-ci litt raconta noi posse vider qual potent e dangerousi quelcvez nor desires es. Rabie e li desire por venjantie posse haver tre mal consequencias qualmen nor car Anna devet experir. Ma esque hay un plu fort emotion se amore transforma se in odie e li desire por venjantie? Lass noi vider quo evenit con Anna...

*Vu trova ti-ci e altri racontas anc in mi blog de Interlingue-Occidental:
<http://interlingue.blogspot.de/>*

*Amicalmen
Thomas*

Yer mi amico ha abandonat me. In prim yo es self-comprensibil tre trist e yo plora longmen. Ma pos mi lácrimes es siccat, yo es solmen ancor furiosi. Vermen rabiati! Qualmen il posset far to a me? Il fraudat me con mi optim amica. Yo es por quelc dies paralisat e yo ne save quo deve far. Yo senti me tant humilissat e solitarimen.

Yo ne posse indormir in li nocte. E se yo vermen successa dormir, yo have terribil somnies: Yo aproxima me plen de odie a mi ex-amico e su nov amica. In mi manus yo porta un cultelle. Ciec pro li lácrimes in mi oculos yo attacca les til yo vide partú lor sangue. Yo audi lor cries. ... Subitmen nequí capte me e tira me al plac-suol e finalmen yo criante avigila me. Yo es denov in mi chambre, ma mi cap-cussine es humid de lácrimes e de sudore.

Salvador Dalí, 1935, "Li cavaliero nominat Morte"

Ma in li scole seque li grand choc: Yo es informat de mi instructor que mi ex-amico e su nov amica esset mortat durant li nocte. In me cresce li suspicion que mi somnie ha realisat se. E yo questiona me self ca yo es cupábil. Qualmen yo posse continuar viver con un tant culpa? Tande mi instructor di a me que li policie vole parlar con me...

ANNA 14 annus

Le tri filifera

da Frato's Grimm

Version en Populido: **Partaka**

Yen ke olim existay yuna plen bel, ma ankei plen osiem pri filife. El ya hororay filife. Malgrei rezons, exhorts e reprimands den lui matra, el nul-tempei volay tushe l' fil-rot. Certen-di, lui matra, irasieskay pro tant obstin, batay el, e le bel yuna ploreskay plen lautei. Ye tal preciz instante, le reja esay pretervehanti. El haltigay sui vetur, eniray le dom e kestionay le matra pro ko el batay sui filia tant severei, ke lui plorade audesay den le strade. Le fema shamay pri revele l'osiemes del yuna e dicay:

"Me no sucese konvink el live sui spindel. El vol filife sencesei, ma me es povri e no pove furnise ad el filase."

Le reja responday:

"Me dilete spekte filife; nul koz plu pleze a me kam le grondet del filif-rot. Laseu vui filia ven en mei palas. Me abe enormi lin-kuante, ed el poveray filife segun-volei."

Le matra joyay pri tal propoze, e le reja forduktay le yuna. Kuan lus arivay en le palas, le reja montray al yuna tri chambre plenigat, den sul til plafon, per belegi lin-filase.

"Filigeu to omni", el dicay, "e kuan tu finaberay le taske, me doneray a tu mei senior filio kom spoz. Me no egarderay tui povres, ma konsidereray tui laboremes kom dot sufisianti."

Le yuna responday nul koz, ma el internei pavoray, nam el no sucesabere filige tanti lin-amas mem se el vivabere tricent yar e laborabere, singli-di, den matin til vespre. Kuan el esay sol, el ploray e restay tal dum tri di, sen labore irgi koz per sui dek fingre. Le reja rivenay ye l' triti di e tre astonesay lor vide, ke nul koz esay ancor facat. Le yuna exkuzay su per dice:

"Mei chagren pro livir mei matra impeday me komense l' taske."

Le reja aceptay tal explik, ma dicay al yuna:

"Oporte, ke tu komenseu morge."

Kuan le yuna restay iterei sol, el kestionay su pri kualei el helperay su, e sideskay trublatai an le fenestre. El viday advene tri fema, den kels l'unti abay pede long e plat; le duti abay l'infri labie tant enormi, ke ol penday til sub le menton; le triti abay larjegi pobox. Lus haltay avan le fenestre, levay le okle's al yuna e kestionay el pri ko tristige lu. El explikay le kaus de sui chagren, e le tri fema ofray ad el sui helpe.

"Se tu promise, ke tu inviteray nos a tui mariaje", lus dicay, "e se tu no shameray prizente nos kom tui kuza's ed ofre a nos plas an tui table, nos filigeray tui filase, e le task eseray baldei parfachat."

"Me promise ye tot kordie", el responday, "enireu do e kuik laboreskeu!"

El enduktay le tri stranji fema ed instalay lus en l'unti chambre, u lus komensay filife. L'unti fema tir-filigay le stup e pedagay le rot; le duti humidigay le fil; le triti torday e presay ol sur le table, e ye singli pplex-strok da el, sken den max tenui lin-fil falay sur le planke-sul. Le yuna celay den le reja le tri filifera, e montray ad el, ye singli foy kuan el recevay lui vizite, le fil-kuante ja laborat. E le reja facay tre multi laude's e gratuls. Kuan l'unti chambrede esay parfiligat, on entraprezay le duti, posei le triti, kels baldei vakuigesay den filase. Lorei, le tri fema foriray, pos dicir al yuna:

"No oblideu tui promise, nam den to depende tui honor!"

Pos ke l' yuna montrabay al reja le chambre's vakuigat e le gran amas den fil-sken, fixigesay di por le mariaje. Le prinsi fiancato aspektay ravisat da spozigor fema tantei habil ed agem, e lauday el multegei.

"Me abe tri kuza", el dicay, "e pro ke lus esay tre bonfacemi a me, me no vol oblidle lus en mei felisie. Permiseu do a me invite lus a nosi mariaje ed ofre a lus plas an nosi table!"

Le prinso e le reja dicay:

"Nos pove refuze nul koz a tu."

Kuan le feste mariajal komensabay, le tri fema arivay ceremoniozei ornat, e le spoza dicay:

"Vus es aceptat kun plezur, kar kuza's."

"Ho!", klamay le prinso, "kualei povay evente, ke tu, tantei bel, abe parents tantei desbel?". E dum turne ad elti, kel abay pede long e plat, il kestionay el:

"Pro ko vu abe pede tantei long e plat?"

"Pro pedagir le filif-rot", el responday; "pro pedagir le filif-rot."

Il posei turnay su al duti fema, e dicay:

"Pro ko vu abe l'infri labie tant enormi?"

"Pro humidigir le fil", el responday; "pro humidigir le fil."

Il finei kestionay le triti fema:

"Pro ko vu abe pplex tantei larji?"

"Pro tordir le fil", el responday; "pro tordir le fil."

Le prinso, pavorigat, dicay:

"Nul-tempei, denpos nun, mei beli spoza tusheu filif-rot!"

E talei, el esay liberigat den tal odiegat okupe.

Jedayvestisme

Rosto
Sibelingua

In nuna tempe existe certena maniere vestar se, kel es rencontrebla omnube in li munde. Isto no es nacional moda de un certena popule. Plu-min simila pantalones, chemizes, jaketes, altra vestaje on pova vider in Chinia, Rusia, India, Europa, Afrika... Noi nun es acostumata pri ista facte, e noi apene questiona, kuale tala universal maniere aparav. Yo no imagina clare, kuale. Vere, merita es alkande plu detaloze studiar ista tema. Nu, noi omna have almene minimala imaje pri evolucione de vestal moda. In XIX secul universal vestal moda por li tota munde ancor no existev. Esev plu-min comuna europian moda, de kel nuna tot-mundial moda deveni. Ma moderna veste sat difera de to ko esev cent yares ante nun.

Yo no save veritate e nun scribe imaginata eventes in jenre de alternativ historia. Irga similajes es hazarda. O forsan no es hazarda.

Alor, in li fine de XIX secul vive un senioro, doctoro E. Ista doctoro E. senti profunda chagrene pro ke homes es dividata a landes, naciones e no vive kom un integrala popule del planeta Tera. In li genioza cape un brilianta idea naska: persuader omna homes in li munde vear simila veste, kuaze it es nacional veste de teranes. Il inventa li special forma del veste supozata eser universal por omna homes. Vi pova facile imaginar it: isto es li veste identa a veste de jedays ex li famoza filme "Stel-milites". Aparte oportuna es, ke in ta tempe li filme ancor no esev fabrikat. Versimile, George Lucas posim pruntav li ideas de doctoro E. Vere, veste de jedays es normal veste. Nula crime es if vi es vestat tale, eske no? Doctoro E. verka su famoza libre kun picturas "Li veste por omnes". Ibe il raconta, kuale li homare vestata omna in simila veste vive in pace, egalitate e fraternitate. Pos kelka tempe in multa landes grupes de entuziastes apara, kels omnube (ube ili es permisata) vea jedayatra veste da doctoro E. Speciala lecciones es esteblistat ube on pova studiar sutar jeday-veste. Li idea devenav populara. Decomense omno pasa excelente. Ma pos ke milion o circa to adeptes esev varbat, li nombre de jedayvestistes poke pos poke cesa augmentar se. Li Liga de Naciones decomense subtena li idea e mem kelka delegates ibe comensa vear jeday-veste. Ma posim esev declarat, ke tala veste cauza danjeroza despersonalizacia e perdo de sento pri bona stile. Anke chagreninda skizme aparav balde. Certena renegates aserta, ke li forma del veste deve eser chanjata tale o altre por ke it esud plu successoza e acceptata. Ili ofra propria modeles e mem atracta su adeptes. Ma jedayvestistes sempre esev maxim multenombra. Ili organiza congreses ube ili discuta kuale propagandar e ganar Li Finala Victoria del jeday-veste. Bonqualita periodika e podcastes pri jedajvestisme es editat. Jedayvestistes existe e es activa til nun. Eske vi rencontrav?

Luligana

*teksta bay Mihail Isakovski
tradukta fon ruski bay **Dmitri Ivanov**
Lingwa de Planeta*

Luna-dilim lumi kyetem in winda,
tume aksham-ney es skay.
Fo syao faula e syao kinda
taim do somni he lai.

Manya en-jagi e vidi yu surya
kel snova brili pa ray.
Somni, may son-ki, oo may garabel-ki,
lubi-ney kinda-ki may.

Somni, may kare, may hao yunfaula,
lyu oli дума ba, lyu,
hay nul problema tristisi-nokalmi
kinda-ney atma de yu.

Berthe Morisot, 1872, "Lullikama"

Segun la Biblio, la mondo kreesis per evoluciono

da *Aleshandre Shavier Kasanova Domingo*
linguo: Ido

Hola ad omni.

Kustumale, la diskutaji inter evolucionisti e kreisti komencas per sekundara opiniononi biblala ma ne bibla; yen, per opiniononi qua ne esas la Biblio, nam ica opiniononi ne aparas en la Biblio; oli esas nur interpreturi de la Biblio.

Nu: quon dicas la Biblio ipsa pri la kreado e la evoluciono?

La texto fundamentala de la Biblio pri la afero esas un texto per linguo Hebrea; un texto kurta, klara ed absolute komenca; ica texto aparas che la unesma libro da la Biblio, la libro da Genezo. La texto iras de la komenco absoluta da la Genezo, kun la chapitro unesma kompleta, til la verseto sepa de la chapitro duesma; la verseto oka ne priskribas ja la kreado de la mondo.

Existas tri tradukuri aden Ido ek la Kreado biblala: la tradukuro da Gonçalo Neves, la tradukuro da Petro (qua esas adapturo ek la tradukuro da Gonçalo Neves) e la tradukuro da Stephen Rice.

Se on deziras lektar la tradukuro da Gonçalo Neves (pronunçajo: Gonsalo Neves) yen un ligilo internetala:

<http://tech.groups.yahoo.com/group/linguolisto/message/4171>

Ica tradukuro esas modela che stilo, quale kustumale por ica klasika verkisto e tradukisto de la linguo Ido.

Se on deziras lektar la tradukuro da Petro, yen un ligilo internetala:

<http://groups.yahoo.com/group/idolisto/message/5738>

Ica tradukuro esas politeista e "politike korekta", nam ol prizentas Deo o la dei kom Gedeo o gedei; yen, kun sexu maskula e femina... aspekto gesexuala qua nulmode aparas en la originalo.

Se on deziras lektar la tradukuro da Stephen Rice (pronunçajo: Stefen Rajs), yen un ligilo internetala:

<http://tradukerio.pbworks.com/w/page/22408520/genezo01-11>

Ica tradukuro kontenas anke la unesma dek e un chapitri kompleta ek la Genezo, inkluzive la grava episodio, por la lingui helpanta planata, ek la konfundajo de la lingui che la Turmo di Babel.

Me, parolante la linguo Hebrea, prizentas hike tradukuro quaze identa al ita da Gonçalo Neves, nur markante la evidenta politeismo de la originalo, politeismo qua ne esas nur politeismo retorika o poeziala, nam en la Genezo aparas epizodi e fakti kun plura dei reala. On darfas interpretar ke ica dei esas aspekti o personi kunlaboranta ek un Deo suprema* (suprega) ma tala interpreturi, yen politeista, yen monoteista, esas afero da teologi e filozofi, ne da tradukisti. La tradukisto de la linguo

Hebrea aden Ido devas prizentar la kreado biblala segun la originalo, sen agregar nek eliminar ulo che la originalo. Do, yen, mea tradukuro direta de la linguo Hebrea aden Ido; ol esas tre simila a la tradukuro da Gonçalo Neves, ma kun markado literala de la aspekto linguala politeista qua aparas en la originalo; kontraste, ne aparas korekteso politikala feminista che la originalo. Me ne reflektos hike pri la politeismo, la monoteismo o la feminismo che la Biblio, ma me devas prizentar la citota texto tale quale ol esas, sen deformaji ideologia, yen filozofiala, teologia, politikala od ek irga naturo altra. Che la finparto de la texto aparas la formo monoteista "Yaveo", ma sempre an la formo politeista "Elohim", nultempe sola.

Pos la texto me argumentos pro la naturo evolucionista de la kreado biblala. Ma, evidente, unesme me devas prizentar la texto, la tradukuro; por faciligar la lektado, me eliminis la nombri de la verseti. Yen la texto.

[La Kreado]

En la komenco la dei Elohim kreis la cielo e la tero. Or la tero esis dezerta e kaosa, e tenebro kovris l'abismo; ma la spirito di la dei Elohim fluktuis super l'aqui. Lore dicis la dei Elohim: esez lumo. Ed aparis lumo. E vidis la dei Elohim ke la lumo es bona, e separis la tenebro de la lumo; e la lumon li nomizis jorno, e la tenebron, nokto. Tale venis vespero, e venis pose matino: unesma dio. Dicis la dei Elohim: esez strato inter l'aqui, ed ol separez aqui de aqui. Ed eventis tale. La dei Elohim do kreis la strato, e tale separis l'aqui substrata del aqui superstrata. La straton la dei Elohim lore nomizis cielo. Dume venis vespero, e venis pose matino: duesma dio. Dicis la dei Elohim: Kunvenez unloke l'aqui subciela, ed aparez la sikajo. Ed eventis tale. La sikajon la dei Elohim lore nomizis tero, e la kunvenon dil aqui li nomizis mari; e li vidis ke to es bona. Dicis pose la dei Elohim: la tero kreskigez vejetanti, herbi seminifanta, e frukt-arbori donanta frukti seminoza segun sua speco, sur la tero. Ed eventis tale. E la tero kreskigis vejetanti, herbi seminifanta segun sua speco ed arbori qui donas frukti kontenanta semino segun sua speco. E la dei Elohim vidis ke to es bona. Dume venis vespero, e venis pose matino: triesma dio. Dicis la dei Elohim: Esez lumeri en la vulto dil cielo, por distingar la jorno del nokto, e li esez signi e markizez la sezoni, la dii e la yari; e li brilez en la vulto dil cielo, por lumar super la tero. Ed eventis tale. La dei Elohim do kreis la granda lumeri: la plu granda lumero por regnar la jorno, e la lumero plu mikra por regnar la nokto, e la steli; e li pozis lin en la vulto dil cielo, por ke li lumez super la tero, e por ke li regnez la jorno e la nokto, e separez la lumo del tenebro. E la dei Elohim vidis ke to es bona; dume venis vespero, e venis pose matino: quaresma dio. Dicis la dei Elohim: en l'aqui pululez bestii vivanta, e l'uceli flugez super la tero, sub la vulto dil cielo. E la dei Elohim kreis la granda cetacei ed omna vivanta bestii reptera qui pululis en l'aqui, segun lia speco; ed omna uceli alizita, segun lia speco. E la dei Elohim vidis ke to es bona, e benedikis oli, dicante: Fruktifez e multeskez, e plenigez l'aqui dil mari, e multeskez anke l'uceli super la tero. E dume venis vespero, e venis pose matino: kinesma dio. Dicis pose la dei Elohim: la tero kreskigez vivanta bestii segun lia speco, bruti e repteri e bestii surtera, segun lia speco. Ed eventis tale. La dei Elohim do kreis la bestii surtera e la bruti e la repteri dil sulo, singli segun lia speco. E la dei Elohim vidis ke to es bona. Lore li dicis: Ni kreez la homo segun nia imajo, simila a ni, e lu

dominacez omna fishi dil maro, ed omna uceli dil cielo, ed omna bruti, ed omna bestii surtera, ed omna reperi qui sursule tranesas. La dei Elohim kreis la homo segun sua imajo, segun l'imajo di la dei Elohim la homo kreesis, e li kreis lin kom viro e muliero. E la dei Elohim benedikis li, dicante: Fruktifez e multeskez , e populizez la tero; submisez ol e dominacez la fishi dil maro e l'uceli dil cielo ed omna bestii movanta sur la tero. E li dicis anke: Yen ke ni donas a vi omna herbi seminifanta sur la tota surfaco dil tero, ed omna arbori qui produktas frukto e semino; to esez por vi manjajo. Ed ad omna bestii surtera, ed ad omna uceli dil cielo, ed ad omno quo movas sur la tero e havas anno vivanta, ni donas la tota herbo kom manjajo. Ed eventis tale. La dei Elohim kontemplis omno quon li kreabis, e yen li vidis ke omno es tre bona. Dume venis vespero, e venis pose matino: sisesma dio. E kompleteskis la cielo e la tero ed omni en li. E Deo Yaveo yen la dei Elohim finis en la sepesma dio sua laboro quan li facis, e li repozis en la sepesma dio del tota laboro quan li facis. E Deo Yaveo yen la dei Elohim benedikis la sepesma dio e santigis lu, nam en lu li repozis de sua tota laboro quan li facis kreante. Co es la naraco pri la cielo e la tero, kande li kreesis, kande Deo Yaveo yen la dei Elohim facis la tero e la cielo. E nula feldala arbeto ankore esis sur la tero, e nula feldala herbo ankore kreskis, nam Deo Yaveo yen la dei Elohim ne sendabis pluvo sur la tero, e ne esis homo por laborar la tero. Ma nebulo acensis del tero ed aquizis la tota surfaco dil tero. E Deo Yaveo yen la dei Elohim kreis la homo ek polvo dil tero, e li suflis aden ilua nazo suflo di vivo, e la homo divenis anno vivanta.

"Tapiso di kreo." Fragmento (centrala parto). Yarcento XI o XII. Muzeo di Katedralo en Girona

Nu: kande la aferi esas klara, onu ne bezonas multa vorti.

La kreado, segun la Biblio, esas evolucionista.

La autori (yes: plura autori) da la Genezo povis prezentir la kreuro kom evento subita e kompleta: ante la kreuro nulo existis e, pos instanto, la mondo kompleta, la kreuro plena, ja existas.

Ma la Biblio, la Genezo, ne dicas to. La Genezo dicas ke la kreado aparas per longa procedado kun multa fazi, e kun klara ordo de ica fazi; la lasta fazi bezonas la plu frua, unesma fazi. Yen procedado evolucionista. La Biblio agnoskas la evoluciono de la mondo.

Existas altra aspekto evolucionista en ica texto: la konkorduro jenerala inter la deskripturo de la formacado mondala segun la Genezo e la scienci experimentalala moderna.

La tero e la cielo, segun la Genezo, esis la unesma enti de la mondo (de la planeto). Ed efektive, segun la geologio moderna, la unesma bazo de la vivo esas la formacado de un atmosfero primitiva, qua aparas balde ma ne kun la planeto ipsa; existis tre anciena periodo kande la planeto Tero ne havis ankore atmosfero. La tero solida e la cielo atmosferala esis la unesma enti formacata por la kreado de la vivo; yen konkorduro inter la Genezo, la geologio e la biologio.

Ma la Genezo dicas, nun, ke la tero esis obskura, sen lumo, e ke la tero ne esis seka, ma kovrata kun aquo. Yen verajo jenerale agnoskata da la geologio: dum la tre primitiva epoko, la kondicioni kemiala produktis gasi obskura e ne transparenta aden la atmosfero, tale provokante nokto o minokto perpetua (la suno ne povis brilar). E la kondicioni kemiala anke produktis balde intensa fluado de aquo aden la surfaco de la tero. Yen, do, la pikturo: planeto obskura, sen suno videbla, e kovrata kun aquo. Segun la Genezo e segun la geologio moderna.

Ma la misterioza dei Elohim (o la forto de la kombinuri kemiala) separis la aqui e la tero seka, simultane o poke antee apariginte la suno. Yen planeto kun lumo, kun mari e kun tero seka. Efektive anke, segun la geologio, la atmosfero divenis plu transparenta e pose la aqui fluadis plu stabile aden la parti profunda de la surfaco, separante la mari e la suli seka plu alta. La cielo, la atmosfero, konservis granda quanteso de aquo vaporeza, separata de la aquo liquida che la mari; nova konkorduro de ica naraco biblala kun la geologio.

La vivanti aparas balde, ma pos la kreuro de la cielo, la tero seka e la mari. La animala marala aparas ante la animala sur la tero seka; nova konkorduri inter la Genezo e la geologio o la biologio. E la planti aparas ante la animala segun la Genezo, kam anke segun la biologio experimentalala. Ne povus esir altre, segun la Genezo, nam la planti esis la unesma manjajo de la besti.

Me ne dicis ke la kreado segun la Genezo esas complete konkordanta kun la scienci experimentalala moderna, ed evidente la texto prizentas la kreado de la suno, la luno e la steli pos la kreado de la planti sur la tero seka, bona exemplo de eroro ciencala. Ma la konkorduri esas tanta e tante koheranta, ke oli ne povas esar accidentalala.

E la konkorduro plu signifiva aparas en la finajo de la texto: la homo ne kreesis komence nek meze, ma che la finuro de la formacado! E la Genezo indikas ke la formacado previa de la cielo, la maro, la steli, la sikajo, la planti, la uceli, la bruti, e cetere, esis necesa por la existado de la homo. La homo devis aparar pose! Hike, la naraco biblala esas sobre faktala e kontremitala o kontreidealista: la mondo existis ante la homo, la mondo havis evoluciono logika preparata por la homo... ma nek la existo de la mondo nek la kreuro evolutiva de la mondo esis verko da la homo, qua, inverse, aparis kontingente, per la decido de la yen dei yen Deo Elohim. O, ja exterbible, per la evoluciono biologiala ek altra animala (la simii). Altra miti o naraci religioza donas a la homo un rolo aktiva e kreativa de la mondo... ma ne la naraco de la Genezo, multe plu sobra, modesta e realista pri la rolo de la homo che la vivo de ica planeto, nove en ne kazuala konkorduro kun la biologio evolucionista.

Ni notez, fine, ke la autoro de la duesma chapitro da la Genezo ne esas la autoro de la texto antea, de la chapitro unesma. La ideologio de la duesma chapitro ne esas radikale deskoheranta kun la unesma chapitro, ma existas nova detali grava. Ja la duesma autoro aceptas la naraco da la unesma autoro ed enkorpigas ica naraco. E, finfine... ilu, la duesma autoro, aceptas un punto de vidado materialista: la homo kreesis ek materio, ek polvo dil tero! Sua anmo kreesis pose! Do la anmo o la psiko homala aparas por la aparuro de la korpo homala, segun la Biblio.

Yen la fakti biblala. Ni ya povas e darfas diskutar la vereso ek ica naraco, ma pri to quon la Genezo dicis reale, vice la frequa deformaji pseudobiblala, tam deformaji ateista quam deformaji religioza, quin ni desfortunoze audas. La naraco da la Genezo ne esas un naraco kontreevolucionista, ma tre klare evolucionista.

E se tu, lektero, ne aceptas ico... ni dialoguez. Me ne serchas la defendado de mea tezo, ma la verajo de la questiono.

*Amike, Aleshandre Shavier Kasanova Domingo,
posto elektronikala trigrupo@yahoo.es (trigrupo arobo yahoo punto es).*

Klara desaparay

Populido, Sibelingua

Partaka:

He, Rosto!

Ka nosi kar Alona stande bon? Segun semble, nosi kar Klara desaparay...

Plez kopie le sekuanti texte, riprodukteu ol che l' tradukator de "Google", selekteu hispanike ed askolteu le voce:

-- Me, no es Klara. Me es Yoko. Klara desaparay. --

Ka Klara desaparay? U Klara? Ka Fantomas desaparigay el?

Ko tu save pri Alona? Nos deve deskovre ko eventay, ka no?

Me reste ci, ma plen deskiet... Kad ul ideh?

Rosto:

Ke pavor! Vere, Klara desaparav. Alona standa bon, ma anke senquieta. El recevav vok-mesaje de Klara a su mobil telefon:

<http://www.ipernity.com/doc/79634/13924877/>

Alona frequente no porta su mobil telefon kun se. Anke ta foy, li telefon restav che hem, kande Alona vizitav vendeye. Kande el reveniv, el descovrav li mesaje de Klara. Alona probav komunika kun Klara, ma sin succese. Klara havev special mobil telefon celata in bracelete, pro to forsan li furter no comprenev decomense, ke el have it. Ma posim evidente li furter predev it. Comunicacione es perdet.

Partaka:

Ho, ya, kari Rosto!

To es le voce de Klara, kel senday ad Alona telefon-mesaje...

Yen to ko me sucesay komprene, pos askolt ol plur foy:

"Alona! Alona! Me no save u me es. Me en obskuri chambret. Me no memore ko eventay. Me aude bruis. Ulu vene. Adeuh, Alona!"

Pri jurnal POSTA MUNDI: http://postamundi.wikkii.com/wiki/Jurnal_POSTA_MUNDI

Posta elektronik: enioni@yandex.ru

Wiki-versione: <http://postamundi.wikkii.com/wiki/postaMundi:20>